

36-04

ser. 181

AM/8/51

pp 1-4 pp. 5-22 - W.

Isaac Moguboya. K34/51

retype

1 b

1

0-2b

Moxoboya's Tribe, History & Custom

Leina la naxa ye ke xa Mogoboya, xomme dikxoš tša yôna ke tše: Kxoši ya pele ke Serurubele. Serêto: "Serurubele sa lešoka ke bofa le mabala a ka Serurubele."

Bana ba xaxwê ke Mokxadijote le Peu.

Byale kxoši e be e kwana le Mokxadijote. Mokxadijote e be e le mosetsana, ka baka leo dipula (manaka a dipula) a be a filwe Mokxadijote. Ka bana leo xwa tsoxa mpherefere wa ntwā, xwa fenywa Peu. Bokoši ya e ba bax bya Mokxadijote.

- (2) Mokxadijote.
- (3) Sefelele o belexwa ke ngwana Phalane.
- (4) Sekxobe o belexiwe ke ngwana Ramodike. Bana ba xaxwê ke Thobejane Letsolo, Ramatladi Mibulle, Motlolo.
- (5) Letsolo o belexwa ke ngwana Phalane, ngwana wa xaxwê ke Lesetše.
- (6) Lesetše o belexwa ke ngwana Ramodike. Bana ba xaxwê: Ramoba, Tsa, ke bana ba mosadi.
- (7) Ramoba o belexwa ke ngwana Ramodike. Bana ba xaxwê: Molesele, Mmutle, Charles Mhoikinyane xoba Mokxoko le Mototo.
- (8) Molesele, o belexwa ke ngwana Phalane. Bana ba xaxwê Ledikwa, Lethšona, Marutla.

2

Byale ka dithšaba kamoka, thšaba se le sôna se tšwa thokô ya Leboa.

Xomme ke sôna sethšaba sa pele mo naxeng ye.

Ditaba tša kxoši Sekxobe

Kxoši Sekxobe o bolailwe ke ba Maxakala le ba xa Masoma. Lekeke e be e le wa sa Masoma, xomme e le lexoto la Moxoboya. Xomme motho yo a tswaxo mošate a baka seolo le motho wa xa Masoma. Motho yo a tšwaxo mošate a bolaya wa xa Masoma. Motho yo o be a dutše le ba xa Masoma, fêla yêna e le Motswetla.

Byale xe ba xa Masoma ba bexa kxoši taba ye ba se ke ba di hlôkômela. Ke xôna ba xa Masoma ba tsebiša ba Maxakala taba ye, xomme ba rapa dira ba tla ba bolaya kxoši Sekxobe. Xomme ka moraxo ba tlile, ba bolaya morwa, leina lax xaxwê ke Letsolo. Xomme e be e sa no ba wôna mpherefere wola wa mathômô. Ke xôna kxoši Lesetše a thšabilexo le sethšaba se sengwê, a ya Mphanama, kua thokô ya Maroteng ka mošo wola wa Lepelle. Xomme a dula xôna mengwaxa e mebedi xoba ye e meraro. Xomme ka moraxo ba xoma, ba tla xo dula xa Kwatapanane xa Letswalo. Xomme Letswalo (Pudile) a bitša ba xa Mamabolo xore a tlê a bušetše ba xa Moxoboya naxeng ya bôna. Xomme ba tla ba raka ba xa Masoma, ba boela Mamotswiri. Ke xôna Moxoboya a dula Sexabeng, xomme xe ba tloxa Sexabeng ba tla Mesorong.

3

Mesorong

Ke mo kxoši Lesetše a bolailwexo ke Maswatsi. Xo be xo le mokete o moxolo wa mabyalwa. Byale xe dira tšeo xe di tšwêlêla ba re ke Bathôka. Xomme xe ba tšene mo motseng, ba hweditše batho ba taxilwe, xomme ba bolaya batho ka bontši:

Matswatsi ka moraxo ba ile ba ya Tswetla xomme xe ba tšo boya ba bolawa ke Marota xo tee le ba xa Moxoboya. Xomme e be e le merafe ye mentši ye e bolailwexo Maswatsi.

Ramoba. Xa xo kwale taba ye mpe ye a kilexo a e dira. Ke yêna a dirilexo dikômana. Dikômana di be di le Phalaborwa, xomme tše di leng xôna mmetli wa tšôna ke Manake. Xe a hwile xo bušitše Tau morwaxê. Xo ema sebakeng sa Malesele.

Malesele; Ke yo ditaba di senyexilexo ka yêna. Ke mehleng ya xaxwê naxa ye e tšwelexo ripa tše nne. Seripa se sengwê Makxowa a file Bakxaxa, se sengwê Mohlaba, se sengwê Mamathola, xomme se sengwê ke dipolase tša Makxowa.

Taba ye e mo thšwentšexo o be a lwala a hlakane hlôxô.

Xo be xo se taba ye a e hlôkômêlang. O be a se na taba le ba xabo. O be a ba raka mo motseng wa xaxwê.

4 Leina la naxa ye e bitšwa xa Moxoboya, xomme dikxošī tše di badilwexo tše di be di buša xo fihla fa! Bohlabatšatši Lekutswi, xomme noka ye ke mollwane le ba xa Maake, xe ba sa dula Molatle (Bokxaxa byo boso) ka Borwa. Bya bohlabatšatši mollwane ke Mode, ke mollwane le ba xa Sebela. Ka borwa mollwane ke dithaba Mmapholwane. Ke mollwane le Ntwampe xo fihla south-west. Xomme ka mo xodimo xa dithaba ke xa Moxoboya. Xomme xo thōma north-west xo fihla north-east mollwane ke nokay ya Lethšitele xo xo fana le Mamathola (Letswalo).

Xomme xa e le ba xa Maake, ba kxopetše ba xa Moxoboya xore ba dulê ka mo fase xa thaba ya Morobone, ba tšwa ba thšaba Maono. Ba dumeletšwe ke kxosi Lesetše.

5 Naxa

Maina a dithaba ke: Madingwane, Marobone, Moetše-pule, naxa e tatwa ke kxaka, Thaba e šobe. thaba ye e na le mafsika a kopaneng xomme a dirile lešoba.

Mmapholwane, Makhokhowane, Mopo-wa-tlou, Sapêlo, Mathukhule, Thaba-ya-Tswetla, Maimele le Serare. Serêto sa yōna se re:

"Serare xešu mekxoteng,

Mafuding xa ra xo dikwa.

Bolla thaxaleretše xa lla theko bo sele."

Thaba ye e na le tuna le le xolo kaxobane maxoši a kxale a a hwilexo a beilwe xōna. Xomme ke mo xo bitšwaxo Badimong mo fase xa yōna, (mabitleng) xo na le mexoko. Ke xore pitša tše e sa le xe di bopya xa diešo tša apea selô. Xomme di na le merifsi ya tšōna. Xomme xe ngwaxa o fedile xo išwa ~~dithlwa~~ dithlawā (temites?) le marôtse xo fa badimo xōna.

6

Diroka

Mode, Ngwabu, Lehlabine, Lephapare le Lethšitele, Tše kamoka ditsena Letaba.

7

Motse

Xa xo dumelelwe xore motse o axiwe ke ngaka tše pedi.
Xe xo ka dirêxa byalô motse o a swa.

Xo khuduxa xa motse

Xe motse o khuduxa, xo bitšwa yôna ngaka yela, xore e
alolêx ka ditaola, mo motse o swanetšexo xo axiwa xôna, le
ka mo kxôrô ya motse e swanetšexo xo lebêlêla xôna, ka mo
ngaka e ka laêlang ka xôna.

Ka fao ba thôma xo axa motse. Ke xôna batho ba motse
ba dula ka lethabô mo motseng, xo tu le bana ba bôna. Bana
ba swanetše xo kwa batswadi ba bôna. Yo a sa ratexo xo kwa
batswadi o nyatšexa kudu. Le basadi ba swanetše xo hlonipha
banna ba bôna, ba ba dirêlê ~~kw~~ tše di swanetšexo.

8

Kxale batho ba baso ba be ba axile metse ya bôna, xomme
ba e buša, le xo bea melaô ye ba motse ba swanetšexo xo dira
ka yona. Xomme sa mathômô xe motse o axiwa, xo swanetše xo
nyakiwe ngaka ye e swanetšexo xo thea motse ka dihlare, xore
baloi ba se tsene motseng xo senya. Byale mo motseng xo
na le monna yo e lexo mmuši wa ôna, ke yêna a swanetšexo xo
dira tša motse wo xoxolo tikoloxong ya ôna. Byale ba ba
dutšexo le yêna ba swanetše xo itsomêla tša bôny dingaka, xomme
tšôna di šoma mantlong a bôna mo direpuding. Batho ba be ba
dula ka xo kxobokana, ka xobane ba be ba thšaba manaba xe a
ka ba bolaya. Xapele xôna ba be ba ratana kudu. Ngaka ye
e swanetše xo tla ngwaxa o mong le o mong xo tsošološa
dihlare mo motseng o a axilwexo ke yêna. Ka faô o thibêla
tladi, baloi, bolwetši le disenyi tše dingwê xore di seke
tša senya mo motseng.

9

Mathômô a ngwaxa le mafêlêlô a ngwaxa

Mathômô xo swanetše xo bitšwa banna ba baxolo ba
sethšaba (bakhomana. Ba bitšwa ke kxoši xo boledišana ka tša
ngwaxa. Ka faô xo swanetše xo bitša dingaka tše ba di
tsebang xore di na le therešô. Xomme dingaka di swanetše xo tla
le ditaola tša tšôna, xore di bônê xore na ngwaxa o tla